

Opplegg for 5. - 7. trinn

Besøkssenter våtmark

Oslo

Besøkssenter våtmark Oslo har som mål å formidle viktigheten av natur og biologisk mangfold. Vi har gratis pedagogiske opplegg for grunnskolen. Disse gjennomføres på våre avdelinger ved Østensjøvannet i Oslo, og Lilløyplassen på Fornebu.

Fra Kunnskapsløftet 2020, Overordnet del: «Skolen skal bidra til at elevene utvikler naturglede, respekt for naturen og klima- og miljøbevissthet.»

Oppleggene under passer spesielt godt inn i det tverrfaglige temaet «Bærekraftig utvikling».

Innhold

Viktig informasjon:	2
Spørsmål og bestilling	2
Våre avdelinger:	2
Om oppleggene:	2
Naturens vaktmestere – nedbrytere og artsmangfold	3
Livet i fjæra	4
Insektenes verden	5
Livet i Østensjøvannet	6
Sjøfugl	7
Sprø frø – frø og frøspredning	8
Pøbelplanter og hagerømlinger	9
Fuglenes verden	10
Friluftsliv	11
Våtmarka – et supersystem!	12
Vinternatur	13

Viktig informasjon:

- Oppleggene krever aktiv deltagelse fra lærerne. Det forventes at lærerne hjelper til med organisering og sørger for ro og orden blant elevene. Lærerne har også ansvaret for sikkerheten til elevene, også dersom undervisningsopplegget holdes i nærheten av vann.
- Det er behov for minst to deltagende lærere i de fleste oppleggene.
- Vi oppholder oss hovedsakelig utendørs. Husk å kle dere godt, vi er ute i all slags vær!

Spørsmål og bestilling

For spørsmål og bestilling, ta kontakt på: booking@vatmarkoslo.no

Ta med informasjon om:

- ønsket dato – minst tre alternativer
- ønsket undervisningsopplegg
- antall elever
- hvilken avdeling du ønsker å besøke
- hvilken skole dere kommer fra
- navn og nummer til ansvarlig lærer som skal følge klassen
- det er elever som bruker rullestol, har allergier eller andre behov for tilrettelegging

Våre avdelinger:

Besøkscenter våtmark Oslo har to avdelinger. En avdeling er lokalisert på Lilløyplassen på Fornebu, og den andre avdelingen finner du ved Østensjøvannet i Oslo. Hvor de ulike oppleggene holdes, finner du i beskrivelsene under. Du finner mer informasjon om senteret og våre to avdelinger på www.vatmarkoslo.no.

Om oppleggene:

- Oppleggene er tilpasset Kunnskapsløftet 2020.
- Varighet på oppleggene er oppgitt i beskrivelsene under, men kan tilpasses noe ved behov.
- Gruppene kan spise medbrakt lunsj i løpet av opplegget.
- Alle opplegg har valgfritt for- og etterarbeid.

Naturens vaktmestere – nedbrytere og arts mangfold

Innhold:

Opplegget tar utgangspunkt i artsrike naturområder i nærheten av senteret. Her vil elevene lære om den viktige jobben de ulike nedbryterne gjør i naturen rundt oss. Elevene lærer om den gamle skogen, rødlistearter, sopp, og hvorfor alle disse elementene er viktige for at vi får jord og ren luft. De vil også få kunnskap om menneskelig bruk av og påvirkning på natur. Dagen vil inneholde:

- Forelesning inne på senteret. Temaer som blir tatt opp er blant annet stoffenes kretsløp i naturen, hvilke artsgrupper som fungerer som nedbrytere, eksempler på spennende rødlistearter vi kan finne i gammel skog, små og store eksempler fra soppriket, tap av biologisk mangfold, menneskers påvirkning på naturen.
- Utendørs aktivitet der elevene deles inn i lag og skal finne poster med oppgaver knyttet til temaet for dagen.
- Tur til et skogsområde med mange nedbrytere der vi snakker om det vi observerer.
- Artsjakt: elevene blir delt i grupper og skal finne ulike nedbrytere.
- Presentasjon og oppsummering: gruppene skal presentere funnene sine og noen viktige elementer i energikretsløpet i naturen.

Sted: Østensjøvannet i Oslo eller Lilløyplassen på Fornebu.

Tidsrom: august-oktober

Varighet: cirka 3 timer

Kompetansemål:

- Stille spørsmål og lage hypoteser om naturfaglige fenomener, identifisere variabler og samle data for å finne svar
- Skille mellom observasjoner og slutninger, organisere data, bruke årsak-virkning-argumenter, trekke slutninger, vurdere feilkilder og presentere funn
- Gjøre rede for hvordan organismer kan deles inn i hovedgrupper, og gi eksempler på ulike organismers særtrekk
- Gjøre rede for betydningen av biologisk mangfold og gjennomføre tiltak for å bevare det biologiske mangfoldet i nærmiljøet utforske og beskrive ulike næringsnett og bruke dette til å diskutere samspill i naturen

Kompetansemålene er hentet fra læreplanene i naturfag.

Livet i fjæra

Innhold:

I dette opplegget utforsker vi de spennende dyrene som lever i strandsonen og ser hvordan de er tilpasset miljøet rundt seg.

- Tur i strandsonen der vi med ulike metoder samler inn og studerer forskjellige arter fra de øverste meterne under overflaten.
- Elevene får studere og beskrive et utvalg av dyrene (krepsdyr, bløtdyr, beinfisk osv.).
- Naturveilederen forteller om tilpasninger til livet rett under havoverflaten, for eksempel hva dyrene spiser og hva de må beskytte seg mot.
- Foredrag: Hvilke dyregrupper finner vi i havet? Hva kjennetegner de ulike dyrene? Hvordan avhenger de av hverandre? Hvilke trusler står livet i havet overfor? Vi bruker både dyr vi har samlet inn og andre dyr som eksempler.

Sted: Lilløyplassen på Fornebu

Varighet: cirka 3 timer

Tidsrom: april – oktober

Kompetansemål:

- Gjøre rede for hvordan organismer kan deles inn i hovedgrupper, og gi eksempler på ulike organismers særtrekk
- Gjøre rede for betydningen av biologisk mangfold og gjennomføre tiltak for å bevare det biologiske mangfoldet i nærmiljøet.
- Utforske og beskrive ulike næringsnett og bruke dette til å diskutere samspill i naturen
- Vurdere sikkerheit i uteaktivitet og naturferdsel (...)

Kompetansemålene er hentet fra læreplanen i naturfag og kroppsøving.

Insektenes verden

Innhold:

Opplegget tar utgangspunkt i naturen i nærmiljøet og tar elevene med på en spennende reise i insektenes mangfoldige verden. Elevene får møte de små dyrene på nært hold, lære om insektenes mange roller i naturen og lære å skille ulike småkryp fra hverandre.

Innholdet varierer etter hvor opplegget holdes. Noen av aktivitetene dagen kan inneholde er:

- Naturveilederen forteller om insektenes viktige rolle i naturen med fokus på noen utvalgte grupper og deres livshistorier, blant annet pollinerende insekter.
- Insektjakt. Vi leter med håv, lupe, samleglass og andre verktøy etter ulike insekter og småkryp i naturen. Vi bruker enkle bestemmelsesnøkler for å finne ut hva vi har oppdaget.
- "Sett bena på dyret"-lek: En lek i grupper, hvor riktige kroppsdelar skal settes sammen til riktig dyr, f.eks. bein, vinger m.m.
- Pollinator-lek

Sted: Østensjøvannet i Oslo eller Lilløyplassen på Fornebu

Varighet: cirka 3 timer

Tidsrom: mai - september

Kompetansemål:

- Gjøre rede for hvordan organismer kan deles inn i hovedgrupper, og gi eksempler på ulike organismers særtrekk
- Gjøre rede for betydningen av biologisk mangfold og gjennomføre tiltak for å bevare det biologiske mangfoldet i nærmiljøet
- Utforske og beskrive ulike næringsnett og bruke dette til å diskutere samspill i naturen
- Utforske og gjennomføre lek og spel sammen med andre i ulike bevegelsesaktiviteter

Kompetansemålene er hentet fra læreplanene i naturfag og kroppsøving.

Livet i Østensjøvannet

Innhold:

Undervisningen tar utgangspunkt i noe av det vi vanligvis ikke legger merke på en tur rundt Østensjøvannet – livet under vannflaten. Vi legger opp til at elevene får utforske og være i aktivitet. Dagen inneholder blant annet:

- Introduksjon om livet i vann. Hvorfor er det viktig å ta vare på Østensjøvannet?
- Vi ser på levende små dyr som lever i Østensjøvannet! Vi tegner og prøver å sette navn på det vi finner.
- 30-leken. En variant av natursti der elevene må være aktive og løpe mellom postene. Spørsmålene er knyttet til livet i Østensjøvannet.
- Gjeda kommer (en variant av haien kommer). Hva spiser gjeddene i Østensjøvannet?

Sted: Østensjøvannet i Oslo

Varighet: cirka 3 timer

Tidsrom: mai - september

Kompetansemål:

- Gjøre rede for hvordan organismer kan deles inn i hovedgrupper, og gi eksempler på ulike organismers særtrekk
- Gjøre rede for betydningen av biologisk mangfold og gjennomføre tiltak for å bevare det biologiske mangfoldet i nærmiljøet.
- Utforske og beskrive ulike næringsnett og bruke dette til å diskutere samspill i naturen
- Vurdere sikkerhet i uteaktivitet og naturferdsel (...)

Kompetansemålene er hentet fra læreplanene i naturfag og kroppsøving.

Sjøfugl

Innhold:

Ta turen ut til vår avdeling på Fornebu, og bli kjent med sjøfuglene som lever ved Oslofjorden. Dagen vil blant annet inneholde:

- Forelesing om sjøfugl: Hvorfor er det så mange fuglearter på Fornebu? Hvilke egenskaper er det viktig å ha for fugl som lever på eller ved vann? Vi har valgt ut ti fuglearter og går gjennom de viktigste kjennetegnene for disse og hvordan de er tilpasset et liv på eller ved fjorden.
- Innføring i bruk av kikkert før vi går til et utsiktspunkt der vi ser på sjøfugl. På vei til utsiktspunktet deltar elevene på en natursti.
- "Fugl i bolle": en lek for å repetere kjennetegn på fuglene. Gjennom leken må elevene mime og uttrykke seg muntlig på en utfordrende måte.

Sted: Lilløyplassen på Fornebu

Varighet: cirka 3 timer

Tidsrom: april - oktober

Kompetansemål:

- Gjøre rede for hvordan organismer kan deles inn i hovedgrupper, og gi eksempler på ulike organismers særtrekk
- Gjøre rede for betydningen av biologisk mangfold (...)
- Utforske og beskrive ulike næringsnett og bruke dette til å diskutere samspill i naturen
- Utforske og gjennomføre lek og spel saman med andre i ulike bevegelsesaktiviteter
- Beskrive, fortelle og argumentere i ulike muntlige og skriftlige sjangre og for ulike formål

Kompetansemålene er hentet fra læreplanen i naturfag, kroppsøving og KRLE

Sprø frø – frø og frøspredning

Innhold:

Hvordan kan plantene spre seg? Hvorfor dukker samme plante opp år etter år? Opplegget tar utgangspunkt i naturen i nærheten av senteret, og elevene får utforske og være aktive:

- 15-leken: Hvordan ser frøene til ulike planter ut? Gjettelek med elever og naturveileder.
- Frø-har'n: Hvordan spres frø med dyr? Frø som fester seg til pelsen til dyr illustreres med leken "har'n".
- Tegne og sanse: Elevene går sammen i grupper og presenterer hvert sitt frø.
- Lag ditt eget frø: Elevene skal lage sitt eget frø med saks og papir.

Sted: Østensjøvannet i Oslo eller Lilløyplassen på Fornebu

Varighet: cirka 3 timer

Tidsrom: august - oktober

Kompetansemål:

- Gjøre rede for hvordan organismer kan deles inn i hovedgrupper, og gi eksempler på ulike organismers særtrekk
- Gjøre rede for betydningen av biologisk mangfold (...)
- Utforske og gjennomføre lek og spel sammen med andre i ulike bevegelsesaktiviteter

Kompetansemålene er hentet fra læreplanen i naturfag og kroppsøving.

Pøbelplanter og hagerømlinger

Innhold:

Noen planter er uønsket i norsk natur. Elevene lærer om hvorfor det er slik, og tar utgangspunkt i naturen i nærområdet.

- Forelesning om biologisk mangfold. Fokus på hvorfor biologisk mangfold er viktig, hvorfor enkelte arter er truet og hvorfor invaderende arter truer norsk natur.
- 30-leken. En variant av natursti der elevene må være aktive og løpe mellom postene. Spørsmål knyttet til biologisk mangfold, truede og invaderende arter.
- Bekjempelse av en invaderende art. Elevene får praktisk erfaring med å fjerne en "hagerømling".

Sted: Østensjøvannet i Oslo eller Lilløyplassen på Fornebu

Varighet: cirka 3 timer

Tidsrom: august – tidlig september

Kompetansemål:

- Gjøre rede for betydningen av biologisk mangfold og gjennomføre tiltak for å bevare det biologiske mangfoldet i nærmiljøet
- Utforske og beskrive ulike næringsnett og bruke dette til å diskutere samspill i naturen
- Utforske og gjennomføre lek og spel sammen med andre i ulike bevegelsesaktiviteter

Kompetansemålene er hentet fra læreplanen i naturfag og kroppsøving.

Fuglenes verden

Innhold:

Østensjøvannet har et rikt fugleliv med over 200 besøkende arter gjennom året. Opplegget tar utgangspunkt i dette mangfoldet og hvordan fuglene er tilpasset miljøet rundt seg. Eksempler på hva dagen kan inneholde er:

- Forelesning: Temaer som blir tatt opp er blant annet hva som skiller fugler fra andre dyr, hvordan fugler har tilpasset seg ulike miljøer, fuglelyder, miljøproblemer som truer fuglelivet og viktigheten av våtmark.
- Nebblek: Utendørs aktivitet hvor elevene skal kombinere ulike fugler med hva de spiser ved å se på hvilken type nebb de har.
- Tur til Østensjøvannet for å se og lytte etter fugler.
- Fuglebingo: Bingobrett med bilder av ulike fuglearter som vi kan se i området. Elevene skal krysse av for artene de observerer. Elevene lærer å kjenne igjen ulike fuglearter og å bruke kikkert.

Sted: Østensjøvannet i Oslo

Varighet: cirka 3 timer

Tidsrom: hele året

Kompetansemål:

- Gjøre rede for hvordan organismer kan deles inn i hovedgrupper, og gi eksempler på ulike organismers særtrekk
- Gjøre rede for betydningen av biologisk mangfold (...)
- Utforske og beskrive ulike næringsnett og bruke dette til å diskutere samspill i naturen
- Reflektere over eksistensielle spørsmål knyttet til menneskets levesett og levekår og klodens framtid

Kompetansemålene er hentet fra læreplanene i naturfag og KRLE.

Friluftsliv

Innhold:

I dette opplegget lærer elevene hvordan man kan ha det gøy i naturen på en skånsom måte, samt hvordan å orientere seg i naturen.

- Samtale og diskusjon: Hva er friluftsliv, elevenes friluftslivsopplevelser, hvordan pakke en tursekk, bekledning på tur med mer.
- Kart i en fart. Elevene lærer om hvordan de kan finne fram i naturen gjennom ulike aktiviteter tilpasset deres nivå. Kart og kompass for de eldre elevene, bilder for de yngste.
- Bålbrenning i lunsjen om været og klima tillater det.
- Skjul dine spor. Elevene lærer om sporløs ferdsel i naturen gjennom morsomme aktiviteter.

Sted: Østensjøvannet i Oslo

Varighet: cirka 3 timer

Tidsrom: hele året

Kompetansemål:

- Gjøre rede for betydningen av biologisk mangfold (...)
- Foreslå tiltak for å bevare det biologiske mangfoldet i nordområdene og gi eksempler på betydningen av tradisjonell kunnskap i naturforvaltning
- Gjennomføre aktiviteter ut fra egne interesser og forutsetninger i (...), friluftsliv, (...)
- Bruke kart, digitale verktøy og tegn i naturen til å orientere seg i natur og nærmiljø
- Bruke nærmiljøet og utforske lokale kulturer for friluftsliv
- Gjøre greie for allemannsretten under ferdsel og opphold i naturen

Kompetansemålene er hentet fra læreplanen i naturfag og kroppsøving.

Våtmarka – et supersystem!

Innhold:

Hva er våtmark, og hvorfor er den så viktig? Opplegget tar utgangspunkt i naturen rundt Østensjøvannet, og forklarer hvorfor våtmark har stor betydning for biologisk mangfold og klima.

- Vi går langs en restaurert bekk og øver på å observere i naturen. Elevene skal notere hva de ser og hvorfor de tror det ser slik ut. De lærer å bruke sansene for å bli mer årvåkne i naturen. De skal lytte etter mystiske lyder og tenke på hvordan de beveger seg i terrenget for ikke å skremme dyr og fugler.
- Forelesning, gruppeoppgaver og diskusjon om våtmarka.
- Skattejakt for å finne ting som representerer våtmarkas ulike funksjoner.
- Til slutt oppsummerer vi dagen ved å spille våtmarksspillet, så her gjelder det å ha fulgt med om laget skal vinne!

Sted: Østensjøvannet i Oslo

Tidsrom: april - oktober

Varighet: cirka 3 timer

Kompetansemål:

- Stille spørsmål og lage hypoteser om naturfaglige fenomener, identifisere variabler og samle data for å finne svar
- Skille mellom observasjoner og slutninger, organisere data, bruke årsak-virkning-argumenter, trekke slutninger, vurdere feilkilder og presentere funn
- Gjøre rede for betydningen av biologisk mangfold og gjennomføre tiltak for å bevare det biologiske mangfoldet i nærmiljøet
- Utforske og beskrive ulike næringsnett og bruke dette til å diskutere samspill i naturen
- Reflektere over eksistensielle spørsmål knyttet til menneskets levesett og levekår og klodens framtid

Kompetansemålene er hentet fra læreplanene i naturfag og KRLE.

Vinternatur

Innhold:

Hva skjer med dyrene og plantene når vinteren kommer? Vi bruker utvalgte arter i nærområdet som eksempler. Elevene får være spordetektiver og lærer å oppdage hvilke dyr som har vært i nærheten gjennom spor og sportegn. Mulige aktiviteter dagen kan inneholde er:

- Forelesning inne på senteret om hva som skjer med naturen på vinteren. Fokus på utvalgte arter innenfor insekter, amfibier, pattedyr, fugler og trær.
- Detektivleken. Elevene skal ut og lete etter spor og avsløre hvilke dyr som lever rundt senteret og hvor de overvintrer.
- Fuglebingo. Bingobrett med bilder av ulike fuglearter som elevene skal se etter. Elevene skal krysse av for artene de observerer, og den som ser fire på rad får «bingo». Elevene lærer å kjenne igjen ulike fuglearter og å bruke kikkert.
- Oppsummering for å repetere hva elevene har lært i løpet av opplegget.

Sted: Østensjøvannet i Oslo eller Lilløyplassen på Fornebu

Varighet: cirka 3 timer

Tidsrom: desember – februar

Kompetansemål:

- Gjøre rede for hvordan organismer kan deles inn i hovedgrupper, og gi eksempler på ulike organismers særtrekk
- Gjøre rede for betydningen av biologisk mangfold (...)
- Utforske og beskrive ulike næringsnett og bruke dette til å diskutere samspill i naturen
- Reflektere over eksistensielle spørsmål knyttet til menneskets levesett og levekår og klodens framtid

Kompetansemålene er hentet fra læreplanen i naturfag og KRLE